

“Milletlerin lisanı bozulunca hayâli de kısırlaşır.”

GÜZEL SANATLAR VE DİL

BU BÖLÜMDE:

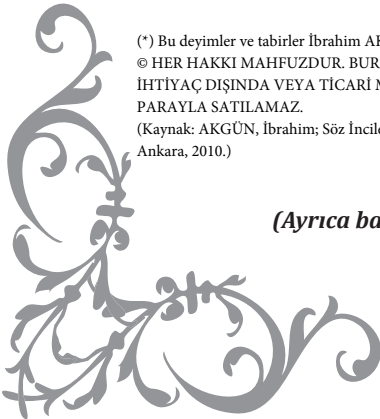
- **Lisanın tabiatı ve fesahati**
- **Mûsiki hikmete dâir fendir**
- **Şahane geldiğın gibi, şahane git yine!**

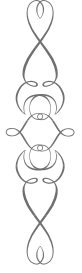
(*) Bu deyimler ve tabirler İbrahim AKGÜN'ün “Söz İncileri” isimli çalışmasından alınmıştır.

© HER HAKKI MAHFUZDUR. BURADA YER ALAN BİLGİLER KAYNAK BELİRTİLMEYEN KULLANILAMAZ, KİŞİSEL İHTİYAÇ DIŞINDA VEYA TİCARİ MAKSATLARLA KULLANILAMAZ, TEK VEYA BİRLEŞTİRİLEREK ÇOĞALTILIP DAĞITILAMAZ, PARAYLA SATILAMAZ.

(Kaynak: AKGÜN, İbrahim; Söz İncileri. (Osmanlı Şiirinden Seçmeler)Osmanlı Düşüncesinden Seçmeler-1. Kurtuba Yayınları. 496 sayfa. Ankara, 2010.)

(Ayrıca bakınız: Güzele ve güzelliğe methiye)

“Ya Fettah”

Lisanın tabiatı ve fesahati

379. Çıktıkça lisan tabîatinden
Elbette düşer fesâhatinden
Ziya Paşa

Dil, kendi tabiatından, (doğallığından, içinde akıp gittiği yatağından) çıktıkça, açıklığından ve düzgünlüğünden de kaybeder.

380. Deme kalbura sakın kallâbûr
Lugat-ı fasîhten yeğdir galat-ı meşhûr
Lâedri

(Doğru olsa bile) kalbura kallâbûr demekten sakın; (zira) kabul görmüş yanlış bir ifade, doğru olarak bilinen edebi ifadeden daha iyidir. (**Lugat-ı fasîhten yeğdir galat-ı meşhûr.** Bu mısra şimdilerde “**Galat-ı meşhûr lugat-ı fasîhten yeğdir/evlâdır**” şeklinde söylenmektedir.)

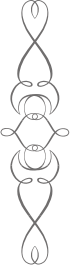
381. Dilden dile bin tercemân varken ne söyler bu lisân
Erzurumlu İbrahim Hakkı

Gönülden gönüle bin tercüman (bin lisan) varken ne söylenip durur bu dil?

382. Ma'nâdan olur zebânı kâsır

Şeyh Galib'den aldığımız bu mısranın ait olduğu kıt'a aşağıda yazılmıştır:

*Çün kârı himâyet eylemekdir
İfhâma riâyet eylemekdir
Elbetde olup füsürde -hâtır
Ma'nâdan olur zebânı kâsır
Şeyh Galib*

(Bir insanın) işi gücü, insanların zihinlerini yormamaya çalışmak ve herkesin anlayabileceği sözler söylemek olunca, elbette hayâli kısırlaşır ve dili de mânâca fakirleşir.

Mûsiki hikmete dâir fendir

*383. Çok insan anlayamaz eski mûsikîmizden,
Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden!
Yahya Kemal Beyatlı*

Musiki bir milletin, hatta bazen bir ümmetin (medeniyetin) dilinin, inançlarının (değerlerinin) kültürünün, örf ve adetlerinin, duyuş ve düşünüş tarzının belli bir ruh hali içinde dile gelmesidir. Bunun için müzik dili bazen bütün bir insanlık tarafından, bazen belli bir medeniyete mensup olanlar, kimi zaman da bir milletin mensupları, bir kavme mensup olanlar veya ancak bir bölge halkı tarafından anlaşılır, paylaşılır. Birbirlerini ve birbirlerinin müziklerini anlayabilenler, ancak birbirlerinin değerlerini, inançlarını, ruh hallerini paylaşanlardır. Yahya Kemal, kadim kimliğimizi taşıyan eski musikimizden anlamayanın, bizden de bir şey anlamayacağını belirtiyor.

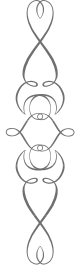
*384. Mûsikî hikmete dâir fendir
Bilene bilmeyene rûşendir
Erzurumlu İbrahim Hakkı*

Şahane geldiğin gibi, şahane git yine!

*385. Bir ehl-i sühan ki ede tahsîn
Bin çarh deger o beyt-i rengîn
Şeyh Galib*

Şiirden anlayan birinin takdir ettiği güzel ve renkli bir beyit bin dünyaya bedeldir.

386. *İran yoluyla, Zühre tacın, nağme kervanın;
Şahane geldiğin gibi, şahane git yine!*
Halit Fahri Ozansoy

Açıklama: Milli edebiyat'ın doğuşundan sonra genç şairler aruz veznini bırakıp, hece vezniyle şiir yazmaya başladılar. Halit Fahri Ozansoy da, "Aruza Veda" başlığı ile ve aruz vezniyle bir manzume yazar. Yukarıdaki güzel beyit de, aruza "uğurlar olsun" mahiyetinde bu manzumenin sonunda yer alır. (Bkz: Pakalın; Osmanlı Tarih Deyimleri Sözlüğü, C. 1, 90.)

387. *Kaside bir bahane, hem gazel efsanedir ancak
Garaz ihlâsımı sıdk ile hâk-i paye inhadır*
Nefî

Kaside bir bahanedir, hem gazel (dediğin de) bir hikâyedir; (amacım bunlar değil, kaside ve gazelden) maksadım Allah'a olan bağlılığımı dosdoğru ve sadakatle arz etmektir.

388. *Kimi dedi etme şi're rağbet
Zirâ ki verir hayâle sûret*
Şeyh Galib

Bazıları da şöyle dedi: "Şiirle bu kadar uğraşma; çünkü (şiir) hayali gerçek zannettirir."

389. *Mânende-i mâkiyân-ı garrâ
Yek beyza hezâr fahr ü da'vâ*
Şeyh Galib

Çalım satan tavuklar gibi; bir yumurta, bin şamata!
(Beyitle ilgili açıklama için lütfen! Çalışmak, gayret göstermek ana bölümünden, "Laf ile Yaşamak", alt bölümüne bakınız.)

390. *Şi'ri baziçe-i tıflân iden eşhâsın
Kimisi söz ebesidir kimi bâba-yi sühan*
Sünbülzade Vehbi

Şiiri bir eğlence işi ve çocuklara oyuncak haline getirenlerden kimileri laf ebesidir, kimi de söz babası.

